

STADSCURATORIUM AMSTERDAM
Aanvraag / Advies
2022

Titel: Raadsadres Verzoek om beeld ter herinnering aan burgemeester Van der Laan

Aanvrager: Arjan Muggen

Datum adviesaanvraag: 27 februari 2023

Datum advies (in te vullen door SCA): 18-04-2023

Advies over: Al of niet uitgeven van een kunstopdracht ter herinnering aan Burgemeester Van de

Locatie: Amstel, Waterlooplein, Nieuwmarkt of enig ander potentieel geschikte locatie

STADS
CURA
TORI
UM
X
X
X

Samenvatting projectomschrijving:

Paul Willemse, een zeer actieve Amsterdammer die onder meer betrokken is bij het Daklozen Kollektief, sprak in 2021 in bij de gemeenteraad en diende een raadsadres in met het verzoek een beeld van - en ter herinnering aan - Burgemeester Van der Laan te plaatsen bij het Stadhuis langs de Amstel.

Ambtelijke inschatting is dat er geen ruimte is aan de zijde van de Amstel om een beeld bij te plaatsen, mede omdat zich daar al diverse kunstwerken en monumenten bevinden. Nog een werk bijplaatsen leidt tot een overdaad, waardoor de bestaande werken niet meer tot hun recht komen.

Vragen die spelen zijn:

- Zijn er handreikingen hoe om te gaan met het oprichten van monumenten of gedenktekens, in dit geval voor een ruim 5 jaar geleden overleden persoon - met grote betekenis voor de stad.
- Hoe wordt geoordeeld over betreffend verzoek (voor een beeld of anderszins), daar waar er ook 2 andere kunstzinnige ode's aan Burgemeester Van der Laan in Amsterdam zijn gerealiseerd. Te weten bronzen beeldje van Van der Laan van Streetart Frankey bij de ingang van Paradiso en de metershoge muurschildering van van Kamp Seedorf in Nieuw West.

Beoordeling

Bij de vraag of een nieuwe kunstopdracht gewijd aan Burgemeester van der Laan wenselijk is, wil het SCA eerst stil staan bij de kunstwerken die reeds aanwezig zijn. Van der Laan was een geliefde burgemeester die helder wist te communiceren en daardoor dicht bij de inwoners van Amsterdam stond. Daar passen kunstwerken bij die dit karakter onderstrepen; niet op een afstandelijk voetstuk maar in een vorm die dichtbij de mensen staat. De huidige kunstwerken in de stad die gewijd zijn aan Van der Laan doen dat.

Het ene werk is de 8 meter hoge schildering Damsko Strijder, waar Van der Laan staat afgebeeld met een Ajax sjaal, gemaakt door het collectief Kamp Seedorf. Het werd in 2019 door de weduwe Femke van der Laan onthuld, en is gemaakt naar aanleiding van een ontwerpwedstrijd - waarbij 4000 Amsterdammers op dit winnende ontwerp gestemd hebben. Het werk is ondersteunt door de Gemeente (Stadsdeel West). Het kunstwerk is een grote versie van een eerdere (op eigen initiatief gemaakte) variant bij de metro ingang aan de Wibautstraat uit 2017 - destijds was net bekend dat Van der Laan door longkanker getroffen was. Van der Laan was ontroerd door het werk en nodigde de kunstenaars vervolgens in zijn ambtswoning om ze te bedanken. Het kunstwerk is nu prominent aanwezig op een centraal plein in de stad waar geen andere kunstwerken staan, in de buurt waar de burgemeester zelf gewoond heeft.

Daarnaast is ook in het centrum een kunstwerk te vinden waarmee Burgemeester van der Laan geeerd wordt, gemaakt door Streetart Frankey, in opdracht van Paradiso. Het is een klein bronzen beeld (60 cm) in een ontspannend zittende houding, op de hoek van de gevel van de poptempel. Hoewel het een subtiel werk is qua grootte, is het een duurzaam beeld uitgevoerd in brons; het betreft hier geen tijdelijke interventie van Frankey, maar een blijvend werk dat in opdracht is gemaakt.

Ook is er in 2017 op de NDSM-werf een dubbelportret van Van der Laan gemaakt door het duo Telmo Miel in opdracht van Street.Art Today.

Op basis hiervan ziet SCA geen directe aanleiding om nu nog een kunstwerk gewijd aan de Burgemeester te realiseren. Dit heeft SCA ook eerder aangegeven in het advies van juli 2020 naar aanleiding van initiatiefnemer Charles van Breemen om destijds een kunstwerk over Van der Laan te realiseren. Dat doet niets af aan het belang dat Van der Laan voor de stad heeft gehad of hoe geliefd hij was.

Bij het realiseren van monumenten of kunstwerken die iemand herdenken, adviseert SCA in algemene zin een brede peiling te doen; vooral als het gaat om een burgemeester is dit een kwestie die de stad als geheel betreft, en niet een enkel stadsdeel of een enkele bewoner of bewonersgroep. Daar hoort in eerste instantie een weloverwogen politiek besluit bij, gedragen door het college (ook als reactie op een burgerinitiatief). Vervolgens kan het SCA adviseren over het verdere proces om een kunstwerk te ontwikkelen en de artistieke kwaliteit.

SCA adviseert in dergelijke gevallen een kunstwerkgroep samen te stellen waarbinnen de Gemeente, bewoners, directe betrokkenen en kunst expertise (door curatoren/bemiddelaars) vertegenwoordigd zijn. De handleiding opdrachtgeverschap kunst in de openbare ruimte (nieuwe versie door AFK en Stadscuratorium verwacht in 2023) biedt concrete aanbevelingen voor een dergelijk proces.

SCA wil benadrukken dat de genoemde werken van Van der Laan nu niet in de database van buitenkunst zijn opgenomen, waardoor er weinig informatie publiek toegankelijk is. SCA adviseert het werk Damsko Strijder en de sculptuur Street Art Frankey in de collectie op te nemen en beter te ontsluiten. Het werk bij de NDSM werf heeft mogelijk een meer tijdelijk karakter, passend bij de dynamiek van de werf.

ADVIES

In te vullen door SCA

Resumé/conclusie

SCA ziet gezien de andere kunstwerken die reeds aanwezig zijn in de stad, geen aanleiding om nu nog een kunstwerk gewijd aan Van der Laan te realiseren.

In algemene zin adviseert SCA bij het realiseren van monumenten of kunstwerken die iemand herdenken, een brede peiling te doen, een weloverwogen politiek besluit te nemen over de wenselijkheid van een monument of kunstwerk, en vervolgens een kunstwerkgroep samen te stellen waarin verschillende stakeholders en artistieke expertise (curatoren/bemiddelaars) vertegenwoordigd zijn.

SCA adviseert de kunstwerken Damsko Strijder van Kamp Seedorf (Mercatorplein) en de sculptuur van Street Art Frankey (Paradiso) in de collectie op te nemen en beter te ontsluiten.

Disclaimer SCA

Hoewel aan alle beschikbaar gestelde informatie en SCA advisering de grootst mogelijke aandacht en zorg is besteed, kunnen er geen rechten aan dit advies worden ontleend.